

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
ประจำปี ๒๕๖๓

กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนตำบลสะเดา
อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์

การจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลสะเดา

อำเภอพลับพลายชัย จังหวัดบุรีรัมย์

ข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลสะเดา อยู่ห่างจากตัวจังหวัดบุรีรัมย์ ไปทางทิศใต้ระยะทางประมาณ ๓๕ กิโลเมตร และอยู่ห่างจากตัวอำเภอพลับพลายชัย ๓ กิโลเมตร เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๑ ใน ๖ ของอำเภอพลับพลายชัย มีเขตพื้นที่จำนวน ๕ หมู่บ้าน แบ่งออกเป็นสองส่วนโดยมีเทศบาลตำบลพลับพลายชัยอยู่ระหว่างกลาง ด้านหนึ่งอยู่ทางทิศใต้ของเทศบาลตำบลพลับพลายชัย ระยะทางประมาณ ๓ กิโลเมตร และอีกด้านหนึ่งอยู่ทางด้านทิศตะวันตกของเทศบาลตำบลพลับพลายชัย ระยะทางประมาณ ๓ กิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ จรด อบต. สำโรง อำเภอพลับพลายชัย และ อบต. โคกขมิ้น อำเภอพลับพลายชัย
ทิศตะวันออก จรด อบต. ป่าขัน อำเภอพลับพลายชัย และ อบต. ไพศาล อำเภอประโคนชัย
ทิศตะวันตก จรด อบต. สำโรง อำเภอพลับพลายชัย และ อบต. บ้านไทร อำเภอประโคนชัย
ทิศใต้ จรด อบต. จันดุม อำเภอพลับพลายชัย และ อบต. ไพศาล อำเภอประโคนชัย

โดย สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลสะเดา ตั้งอยู่เลขที่ ๙๘ หมู่ที่ ๖ บ้านโคกโพธิ์ ตำบลสะเดา อำเภอพลับพลายชัย จังหวัดบุรีรัมย์ รหัสไปรษณีย์ ๓๑๒๕๐ โทรศัพท์, โทรสาร ๐-๔๔๖๖-๖๖๓๘

จำนวนหมู่บ้าน ๕ หมู่บ้าน

จำนวนหมู่บ้านจากข้อมูลของสำนักทะเบียนราษฎร์อำเภอพลับพลายชัย ณ เดือน กันยายน ๒๕๕๘ เขตองค์การบริหารส่วนตำบลสะเดา ๕ หมู่บ้าน มีครัวเรือนจำนวน ๗๔๘ หลังคาเรือน แยกได้ดังนี้

หมู่ที่ ๓ บ้านบุญช่วย	จำนวน	๑๖๖	หลังคาเรือน
หมู่ที่ ๖ บ้านโคกโพธิ์	จำนวน	๑๔๘	หลังคาเรือน
หมู่ที่ ๘ บ้านเสม็ด	จำนวน	๑๕๔	หลังคาเรือน
หมู่ที่ ๑๑ บ้านละลมเวียน	จำนวน	๘๗	หลังคาเรือน
หมู่ที่ ๑๓ บ้านบุญช่วย	จำนวน	๑๙๓	หลังคาเรือน

ประชากร

จำนวนประชากรทั้งสิ้น ๓,๓๗๒ คน จากครัวเรือนทั้งหมด ๗๔๘ ครัวเรือน แยกเป็นชาย ๑,๖๘๐ คน หญิง ๑,๖๙๒ คน มีความหนาแน่นโดยเฉลี่ยของประชากรต่อพื้นที่ ๗๑.๕๑ คน ต่อ ตารางกิโลเมตร

สถาบันและองค์กรทางศาสนา

- วัด/สำนักสงฆ์	๓	แห่ง
- ศาลเจ้าหรือสถานที่สักการะบูชา	๒	แห่ง

ศิลปะประเพณีพื้นบ้าน

- ประเพณีเซ่นโขนตา
- ศิลปะ มโหรีกันตรึม

ศิลปหัตถกรรม

- การทอผ้าไหม
- การทอเสื่อกก
- การจักสาน (ไม้ไผ่ /หวาย)

การละเล่นพื้นบ้าน

- รำตรด
- รำอันเร
- มอญซ่อนผ้า
- รีรีข้าวสาร
- งูกินหาง
- ไม้หึ่ง
- หมากเก็บ

กีฬาพื้นบ้าน

- ชักเยอ
- วิ่งกระสอบ
- ปิดตาปีบ

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลสะเตา

ภูมิปัญญา หรือ Wisdom หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ความเชื่อ ที่นำมาไปสู่การปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาของมนุษย์ หรือ ภูมิปัญญา คือ พินความรู้ของปวงชนในสังคมนั้น ๆ และปวงชนในสังคมยอมรับรู้ เชื่อถือ เข้าใจ ร่วมกัน เรียกว่า ภูมิปัญญา

ภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น (Folk Wisdom) ได้มีผู้ความหมาย ดังนี้ **กระทรวงศึกษาธิการ (๒๕๓๙ : ๒)** หมายถึง ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกตคิดวิเคราะห์จนเกิดปัญญา และตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้อะไรหลาย ๆ เรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาเป็นศาสตร์ เฉพาะสาขาวิชาต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการ และการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม ชุมชนและในการตัวของผู้นั้นเอง หากมีการสืบค้นหาเพื่อศึกษา และนำมาใช้ก็จะเป็นที่รู้จักกันเกิดการยอมรับ ถ่ายทอด และพัฒนาไปสู่คนรุ่นใหม่ตามยุคตามสมัยได้

ศักดิ์ชัย เกียรติวนาคินทร์ (๒๕๔๒ : ๒) ได้ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ องค์ความรู้ความสามารถของชุมชนที่สั่งสมสืบทอดกันมานาน เป็นความจริงแท้ของชุมชนเป็นศักยภาพที่จะใช้แก้ปัญหาจัดการปรับตน เรียนรู้ และถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่ เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข เป็นแก่นของชุมชนที่จรรโลงความเป็นชาติให้อยู่รอดจากทุกภัยพิบัติทั้งปวง

จาวรรรณ ธรรมวัติน (๒๕๔๓ : ๑) ได้ให้ความหมาย ของภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ แบบแผน การดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าแสดงถึงความเฉลียวฉลาดของบุคคล และสังคมซึ่งได้สั่งสมและปฏิบัติต่อกันมา ภูมิปัญญาจะเป็นทรัพยากรบุคคล หรือทรัพยากรความรู้ก็ได้

จากการศึกษาความหมายและแนวคิดของภูมิปัญญาของชาวบ้านที่กล่าวมาแล้วข้างต้นพอสรุปได้ว่าภูมิปัญญาไทย หมายถึง ความรู้ ความสามารถในการดำเนินชีวิตอยู่ในพื้นที่นั้น ๆ โดยใช้สติปัญญาสั่งสมความรู้ อย่างแพร่หลาย ผสมผสานความกลมกลืนระหว่างศาสนา สภาพภูมิอากาศ สภาพแวดล้อมการประกอบอาชีพ และกระบวนการเหล่านี้มาจนหลายชั่วคนซึ่งจะเป็นวิธีการดำเนินชีวิตของมนุษย์นั้น เกิดจากการเรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์เป็นระยะเวลายาวนาน โดยอาศัยภูมิปัญญาที่มีอยู่มาใช้ในการตั้งถิ่นฐาน การประกอบอาชีพการปรับตัวและแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตจนเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของธรรมชาติและสังคม

องค์การบริหารส่วนตำบลสะเตา ตำบลสะเตา อำเภอปลับพลายชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ได้จัดให้มีการสำรวจข้อมูลทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น และจัดทำทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลสะเตา ตำบลสะเตา อำเภอปลับพลายชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ดังนี้

ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลสะเดา มีดังนี้

1. ด้านอุตสาหกรรม และหัตถกรรม

การทอผ้าไหม โดย นางนพ กิ่งรัมย์ หมู่ที่ 3 ตำบลสะเดา
อำเภอลำปลายาย จังหวัดบุรีรัมย์

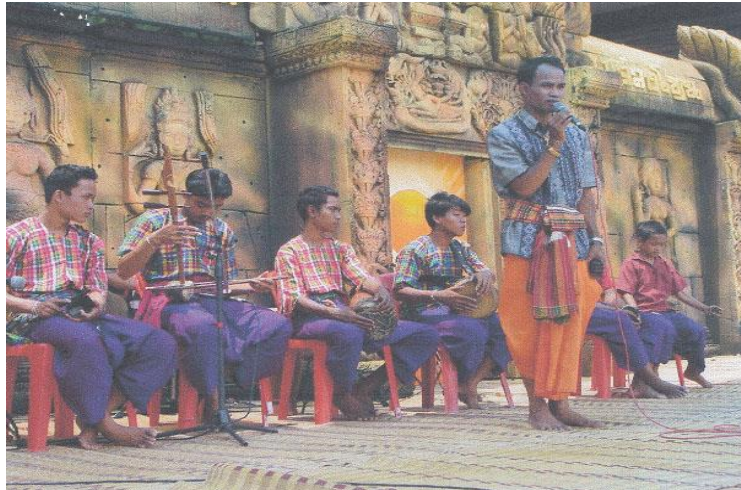
2. ด้านการแพทย์แผนไทย

การนวดแผนไทย โดย นางสาวอน โสมวิเศษ อยู่บ้านเลขที่ 59 หมู่ที่ 11 ตำบลสะเดา อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

3. ด้านศิลปกรรม

กันตรึมพื้นบ้าน มโหรี โดย นายเกรียงศักดิ์ ประทุมรัมย์ บ้านโคกโพธิ์ หมู่ที่ 6 ตำบลสะเดา อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์

กันตรึมถือเป็นแม่บทของเพลงพื้นบ้านและการละเล่นพื้นบ้านของ บ้านโคกโพธิ์ อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์ กันตรึมไม่มีแบบแผนของทำนองที่แน่นอน ไม่เน้นทางด้านท่วงทำนอง แต่เน้นความไพเราะของเสียงร้องและความสนุกสนานของทำนองเพลง ปัจจุบันมีการพัฒนาเอาเครื่องดนตรีสากลอย่าง กลองชุด กีตาร์ และไวโอลินมาเล่นประกอบตามความนิยมของผู้ดู

4. ด้านภาษาและวรรณกรรม

ประเพณีแซนโถงตา โดยนายอ่อน สามยอด บ้านเลขที่ 14 หมู่ที่ 6 ตำบลสะเดา อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์

พราหมณ์ งานมงคลพิธีต่างๆ โดยนายเสมียน แพงเจริญ บ้านเลขที่ 17 หมู่ที่ 13 ตำบลสะเดา อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์

ประเพณีแซนโถงตา เป็นประเพณีหนึ่งที่มีความสำคัญ และปฏิบัติสืบทอดติดต่อกันมา ยาวนาน นับเป็นพัน ๆ ปีของชาวเขมร ที่แสดงออกถึงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ สะท้อนให้เห็นความรัก ความผูกพัน ความกตัญญูรู้คุณ ของสมาชิกในครอบครัวเครือญาติ และชุมชน โดยจะประกอบพิธีกรรม ประเพณี ทำบุญกลางเดือน ๑๐ หรือประเพณีสารทของกลุ่มวัฒนธรรมเขมรในเขตองค์การบริหารส่วน ตำบลสะเดา นั้นมีประเพณีทำบุญวันสารทเช่นเดียวกันกับกลุ่มวัฒนธรรมใน ภูมิภาคอื่นๆ แต่มี จุดประสงค์ที่จะทำบุญอุทิศส่วนกุศลแก่บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วโดย เรียกว่า “แซนโดนตา” (แซน- เช่นสรวง, โดน-โคตรเง่า, ตา-ตา) ส่วนประเพณีแซนโถงตาจะเรียกสารทเล็กกว่า “เป็นตุง” เรียกสารท ใหญ่กว่า “เป็นทม” คำว่า “เป็น” มาจากภาษาบาลีว่า “บิณฑชะ” แปลว่า ก้อน ข้าว ตุง แปลว่า เล็ก ทม แปลว่า ใหญ่

5. ด้านเกษตรกรรม

จักสานไม้ไผ่ โดย นายงาม กุชรรัมย์ บ้านเลขที่ 147 หมู่ที่ 3 ตำบลสะเดา อำเภอ
พลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์

โดย นายโคย นายเพย คำสอน หมู่ที่ 11 ตำบลสะเดา
อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์

การทอเสื่อกก

โดยนางลำพูน นิลงาม หมู่ที่ 8 ตำบลสะเดา
อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์

6. ด้านอื่น ๆ

การรำตรวด โดย นางเฟื้อง ผะกาแก้ว บ้านเลขที่ 9 หมู่ที่ 6 ตำบลสะเดา
อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์

การเรือมอันเร โดย นางสร้อย ภาคเดียว บ้านเลขที่ 45 หมู่ที่ 6 ตำบลสะเดา
อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์